

2019-09-30

Diarienummer
BSN 2018/0752

Jonas Eriksson
046-359 7044
jonas.eriksson@lund.se

Barn- och skolnämnden

Förslag om införande av porrfilter på skolornas nätverk

Sammanfattning

Utifrån S och MPs skrivelse om införande av porrfilter på skolornas nät gav barn- och skolnämnden 2018-09-19 förvaltningen i uppdrag att i samråd med utbildningsförvaltningen och IT-avdelningen utreda förutsättningarna för införande av porrfilter, inom i första hand kommunens utbildningsverksamheter.

Utbildningsnämnden fattade samtidigt beslut om att återremittera ärendet i syfte att i möjligaste mån utreda omfattningen av problematiken kopplad till porrsurfande på skolornas wi-fi nätverk samt utreda vilka tekniska lösningar som i så fall är möjliga för att upprätta ett porrfilter.

Filter skulle kunna införas på antingen nät eller dator/platta. Det finns utmaningar med båda tillvägagångssätten. Förvaltningen menar att komplexiteten just nu är alltför stor för att frågan kring en djupare utredning fortsatt ska göras. Förvaltningen ämnar istället att i dialog med verksamheten följa utvecklingen och eventuellt sätta in ytterliga resurser om en problematik kan skönjas.

Beslutsunderlag

Barn- och skolförvaltningens tjänsteskrivelse, 2018-08-30 dnr BSN 2018/0752.

Barn- och skolnämndens beslut den 19 september 2018 § 142 dnr BSN 2018/0752.

Utbildningsnämndens beslut den 19 september 2018 § 114 dnr UN 2018/0324.

Barnets bästa

Skrivelsen från S och MP handlar bl.a. om att digitaliseringen inom förskolor och skolor är positiv för barn och elever men att barn och elever i Lunds kommun inte ska behöva utsättas för våld och pornografi via sina digitala läromedel. Ett så kallat porrfilter kan vara positivt om det endast sorterar bort våld och pornografi men mindre positivt om spärren samtidigt innebär att även sidor barn och elever behöver komma åt i sitt skolarbete spärras av.

2019-09-30

Diarienummer

BSN 2018/0752

Ärendet

Bakgrund

Socialdemokraterna och Miljöpartiet överlämnade 2018-06-08 till barn- och skolnämnden en skrivelse om att införa porrfilter på skolornas nätverk. S och MP föreslog att barn- och skolförvaltningen inför porrfilter på kommunens grundskolor och förskolor som tar bort och begränsar tillgången till pornografiska sidor. S och MP anförde att digitaliseringen i kommunens skolor innebär att läsplattor, datorer och ett öppet nätverk är tillgängligt för eleverna som en viktig del i lärprocessen. Det innebär tyvärr också att eleverna endast är en sökning bort från att se våld och pornografi samt även utsätta andra elever för detta. S och MP ansåg att genom att införa ett filter visar kommunen att vuxensamhället sätter en tydlig gräns för vilket beteende som är acceptabelt och inte.

Barn- och skolförvaltningen instämde i skrivelsen från S och MP om att läsplattor, datorer och nätverk är en viktig del i lärandeprocessen samt att barn och elever inte ska behöva utsättas för våld och pornografi under sin skolgång. Förskolorna och skolorna i Lund arbetar dagligen i sitt värdegrundsarbete.

Ett porrfilter eller innehållsfilter i skolan är ett pågående nationellt och omdebatterat ämne. Enligt Skolverket har ungefär hälften av landets skolor porrfilter på sina nätverk men det finns inga riktlinjer utan det är upp till varje skola att bestämma. Det finns förespråkare både för och emot. Till de som förespråkar ett filter hör bl.a. kriminologen Ulrika Stigberg som under flera år föreläst om nätsäkerhet i skolorna. Hon anser att ett porrfilter borde vara standard i alla skolor, även om det inte löser hela problematiken så visar det ändå på ett avståndstagande och den ofrivilliga exponeringen minskar för barn och elever. Till de som är emot ett filter hör internetforskaren Elza Dunkels (vid Umeå universitet). Dunkels anför bl.a. att det inte finns något stöd i forskningen för att porrfilter fungerar. Studier visar istället att vuxna, där det finns filter, blir mindre benägna att prata om porr och mindre benägna att lära barnen att navigera på nätet. Ett filter kan istället påverka barn så att de inte vågar dela funderingar eller larva om det som är obehagligt på nätet.

Ett innehållsfilter är ett datorprogram som filtrerar vissa nyckelord eller blockerar vissa url:er för att förhindra användare från att besöka webbsidor som bedöms ha olämpligt innehåll. Det kan handla om pornografi, våld, droger, hatpropaganda eller piratkopiering. En skola kan installera det på sitt lokala nätverk eller skolans egna datorer och surfplattor. Däremot kan man inte hindra elever från att nå innehållet med hjälp av sina mobiltelefoner.

I Lund är det tekniskt sätt möjligt att införa ett eller flera system. Lunds kommuns IT-avdelning menar att det i dagsläget finns en hel del brister avseende filtrens effekt, vilket innebär att ett filter i praktiken blir verkningslöst. Denna brist på effekt bekräftas också av Eskilstunas kommun som har haft filter i sitt nät sedan tre år tillbaka. Eskilstuna menar

2019-09-30

Diarienummer

BSN 2018/0752

att svårigheten ligger i att webbadresser (med innehåll som ska blockeras), växer och byter namn snabbare än vad filtret hinner svartlista dem.

Ytterligare en problematik med ett filter är att det kommer att spärra andra sidor än de som ska spärras, så kallad överfiltrering. Sidor som skolan vill komma åt i t.ex. sex- och samlevnadsundervisningen kommer med stor sannolikhet att bli spärrade t.ex. i fall då filtret misstar sexualupplysning för pornografi. Framförallt har överfiltrering visat sig ta bort innehåll som rör hbtq-frågor.

Förvaltningen konstaterar att dagens innehållsfilter inte funderar tillfredsställande. Förskola och skola behöver därför istället fortsätta arbetet med kontinuerlig dialog, medvetet värdegrundsarbete och arbete med kritiskt och källkritiskt förhållningssätt och därigenom "placera ett filter" i huvudet på barn och elever som sitter i även utanför skoltid.

Nuläge

Barn- och skolförvaltningen har i den grad som det är möjligt undersökt möjligheter för att införa ett filter i kommunens nätverk och på de enskilda enheterna (datorer/plattor). Förvaltningen kan konstatera att det med nuvarande infrastruktur för IT i kommunen, är det en mycket komplex fråga.

Filter i nätverken

En av utmaningarna med att filtret sätts i nätet är att elevnätet (LND_ELEV) används av barn och elever från förskola upp till gymnasium och vuxenutbildning. Utbildningsnämndens uppdrag till utbildningsförvaltningen skiljer sig till viss del från barn- och skolnämndens uppdrag till barn- och skolförvaltningen. Enligt utbildningsförvaltningen anses deras uppdrag vara utfört i och med att ingen problematik kopplat till wi-fi och porrsurf har konstaterats. Att sätta filter i elevnätet blir svårt om porrfiler inte anses nödvändigt hos utbildningsförvaltningen, som dessutom är ägare till elevnätet. Även om ett filter i elevnätet skulle kunna införas efter överenskommelse med utbildningsförvaltningen, så finns det ytterligare wi-fi nätverk i kommunen som elever kan kopplas upp till. LND_MD (nätverk för mobila/externa enheter), LND_INTRA och Lund_Public. De två första näten är främst tänkta till personal, men LND_MD kan även användas av elever. LND_INTRA är ett särskilt nätverk för datorer med kommunens basklient installerat. Dessa datorer används även av elever som exempelvis klassrumsdatorer. Lund_Public är kommunens öppna nätverk som kan användas av samtliga medborgare eller besökare som befinner sig inom nätverkens räckvidd. Alla nätverken återfinns överallt där kommunen har någon verksamhet.

För att ett filter i det trådlösa nätet ska få effekt behöver fler nät än elevnätet skyddas med filter. Om detta ska utredas och eventuellt införas så bör det inte åligga barn- och skolnämnden eller förvaltningen att driva en sådan fråga, utan bör hänskjutas till kommunkontoret via kommunfullmäktige. Likaså om skyddet ska gälla enkom elever eller också

2019-09-30

Diarienummer

BSN 2018/0752

personal och medborgare. Ett filter på samtliga nät tangerar gränsen för censur.

Filter i datorer och plattor

Det andra alternativet är att sätta filter på datorer eller platta. I barn- och skolförvaltningens verksamheter finns det en mängd olika enheter (datorer/plattor) som används av elev och personal. iPad med iOS, Cromebook med CromeOS, Mac med MacOS och PC med Windows och kommunens basklient. Ett filter som fungerar likvärdigt på samtliga datorer och plattor anses vara svårt att realisera och managera. Svårigheten ligger bland annat i att det är många olika operativsystem och att dessa i sin tur kan använda flera olika webbläsare.

Barn- och skolförvaltningen föreslår, mot bakgrund av brist på stöd i forskning, problematiken kring filtrets effekt och svårigheter i att införa ett likvärdigt filter, att ett filter inte ska införas på förskolornas/skolornas nätverk eller på de enskilda enheterna, utan att förskola och grundskola istället ska fortsätta sitt värdegrundsarbete med kritiskt och källkritiskt förhållningssätt och därigenom "placera ett filter" i barns och elevers huvud.

Barn- och skolförvaltningens förslag till beslut

Barn- och skolnämnden föreslås besluta

- att godkänna utredningen om förutsättningar för införande av porrfilter samt
- att inte införa porrfilter inom nämndens verksamheter

Jytte Lindborg
Skoldirektör

Jonas Eriksson
Digitaliseringsstrateg

Beslut expedieras till:
Akten